

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 385/2023-17

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša (sudca spravodajca) a zo sudcov Ladislava Duditša a Libora Duľu v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľiek [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], a [REDACTED], [REDACTED], zastúpených advokátom Mgr. Reném Nguyenom, Moyzesova 1, Partizánske, proti rozsudku Krajského súdu v Nitre č. k. 8 Co 52/2022-404 z 9. februára 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľiek a skutkový stav veci

1. Sťažovateľky sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 15. mája 2023 domáhajú vyslovenia porušenia základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 2 ods. 2 a 3 ústavy a základného práva vlastníť majetok podľa čl. 11 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 36 ods. 1 listiny v spojení s čl. 4 ods. 1 listiny a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Krajského súdu v Nitre (ďalej len „krajský súd“) označeným v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovateľky navrhujú napadnuté rozhodnutie zrušiť a vec vrátiť krajskému súdu na ďalšie konanie a priznať im náhradu trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti a priložených príloh vyplýva, že sťažovateľky boli účastníčkami súdneho konania v postavení žalobkýň proti žalovanému [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] (ďalej len „žalovaný“), vedeného na Okresnom súde Komárno (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 7 C 90/2017 a na krajskom súde pod sp. zn. 8 Co 52/2022 o odstránenie stavby, resp. o odstránenie zvyškov stavby po reklamných tabuliach.

3. Okresný súd rozsudkom č. k. 7 C 90/2017-326 z 21. júna 2022 rozhodol tak, že podanú žalobu zamietol a sťažovateľkám priznal proti žalovanému nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %.

4. Rozsudkom krajského súdu č. k. 8 Co 52/2022-404 z 9. februára 2023 (ďalej len „napadnuté rozhodnutie krajského súdu“) bolo rozhodnuté o odvolaní žalovaného proti II. výroku rozhodnutia súdu prvej inštancie, ktorým sťažovateľkám bolo priznané proti žalovanému právo na náhradu trov konania v rozsahu 100 %, tak, že odvolanie žalovaného odmietol.

5. Napadnutým rozhodnutím krajského súdu bolo rozhodnuté o odvolaní sťažovateľiek proti I. výroku rozhodnutia súdu prvej inštancie, ktorým okresný súd žalobu zamietol, tak, že rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku o zamietnutí žaloby potvrdil.

6. Napadnutým rozhodnutím krajský súd bez podaného odvolania rozhodol o II. výroku rozhodnutia súdu prvej inštancie tak, že ho zmenil v znení: „*žalovanému nárok na náhradu trov konania nepriznáva.*“

II.

Argumentácia sťažovateľiek

7. Proti napadnutému rozhodnutiu krajského súdu sťažovateľky podali túto ústavnú sťažnosť, v ktorej argumentujú tým, že je arbitrárne a zjavne neodôvodnené.

8. Sťažovateľky poukázali na to, že odvolací súd hlavný výrok I nezmenil ani nezrušil, teda bol potvrdený. Z uvedeného dôvodu musí byť odvolací súd viazaný rozsahom odvolania. Odvolanie žalovaného smerujúce proti II. výroku rozhodnutia súdu prvej inštancie o trovách konania bolo odmietnuté z dôvodov nenaplnenia zákonných náležitostí odvolania v súlade s § 386 písm. d) zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj „CSP“). Sťažovateľky podávali odvolanie len proti I. výroku rozhodnutia súdu prvej inštancie, ktorým žiadali, aby odvolací súd zmenil rozsudok okresného súdu č. k. 7 C 90/2017-326 z 21. júna 2022 tak, že žalovaný je povinný do 7 dní odo dňa právoplatnosti a vykonateľnosti rozsudku odstrániť z pozemkov, a to parc. reg. ■■■, parc. č. ■■■ a ■■■ nachádzajúcich sa v katastrálnom území ■■■ zapísaných na ■■■ a ■■■, zvyšky reklamných stavieb, a to aj betónové základy spolu s časťami železných konštrukcií.

9. Sťažovateľky argumentujú, že závislé výroky sú také, ktoré nemôžu existovať bez hlavného výroku, sledujú ho, t. j. sú od neho závislé. Pokiaľ by bol hlavný výrok zmenený alebo zrušený, je závislý výrok sám osebe neudržateľný.

10. Krajský súd pri vydaní napadnutého rozhodnutia postupoval podľa názoru sťažovateľiek nezákonne a svojvoľne, teda činil to, čo mu zákon neukladá, a rozhodoval o výroku rozhodnutia súdu prvej inštancie, proti ktorému odvolanie podané nebolo.

11. Krajský súd neprejednal vec spravodlivo a nestranným spôsobom, keďže jednostranne rozhodol o právach a povinnostiach sťažovateľiek určených súdom prvej inštancie bez toho, aby bol proti tejto časti rozhodnutia uplatnený riadny opravný prostriedok.

12. Ak by rozhodnutie krajského súdu nebolo napadnuté ústavnou sťažnosťou a v uvedenej časti výroku o trovách zrušené, zakladalo by to nebezpečný precedens podporujúci svojvôľu súdu pri rozhodovaní nad rámec oprávnení ukladaných zákonom.

13. Sťažovateľky v texte ústavnej sťažnosti uviedli, že napádajú výrok rozsudku krajského súdu, ktorým bol zmenený II. výrok rozhodnutia súdu prvej inštancie, ktorým súd prvej inštancie priznal sťažovateľkám náhradu trov konania v rozsahu 100 % tak, že žalovanému náhradu trov konania nepriznal. Zároveň v bode 3 ústavnej sťažnosti uvádzajú, že proti napadnutému rozhodnutiu krajského súdu sa nemôžu brániť ďalšími riadnymi opravnými prostriedkami.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

14. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľiek predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí senátu ústavného súdu podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a zisťoval, či ústavná sťažnosť obsahuje všeobecné náležitosti podania (§ 39 zákona o ústavnom súde), všeobecné náležitosti návrhu na začatie konania (§ 43 zákona o ústavnom súde), osobitné náležitosti ústavnej sťažnosti (§ 123, § 124 a § 132 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde) a či nie sú dané dôvody na jej odmietnutie podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

15. Napadnuté rozhodnutie krajského súdu sťažovateľky považujú za arbitrárne a nepreskúmateľné, keďže výrok rozhodnutia súdu prvej inštancie, ktorým okresný súd priznal sťažovateľkám proti žalovanému nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %, bol krajským súdom zmenený tak, že žalovanému sa nárok na náhradu trov konania nepriznáva, čím podľa ich názoru došlo k porušeniu ich označených práv.

16. Ústavný súd uvádza, že nie je opravnou inštanciou všeobecných súdov (I. ÚS 31/05). Skutkový stav a právne závery všeobecného súdu sú predmetom kontroly zo strany ústavného súdu len vtedy, ak by prijaté právne závery boli so zreteľom na skutkový stav arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neudržateľné (podobne aj IV. ÚS 43/04).

17. Rozhodovanie o náhrade trov konania je integrálnou súčasťou súdneho konania, a preto všeobecný súd pri poskytovaní súdnej ochrany podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru môže rozhodnutím, ako aj postupom predchádzajúcim jeho vydaniu, ktorý nie je v súlade so zákonom (čl. 46 ods. 4 a čl. 51 ods. 1 ústavy), porušiť základné právo účastníka konania na súdnu ochranu (obdobne II. ÚS 56/05). Obsahom základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a podľa čl. 36 ods. 1 listiny a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru je *ratione materiae* aj právo na rozhodnutie o trovách konania, resp. o náhrade trov konania v súlade so zákonom (Robins c. Spojene kráľovstvo z 23. 9. 1997).

18. Ústavný súd v súvislosti s námietkami sťažovateľiek poukazuje na svoje rozhodnutia, podľa ktorých všeobecné súdy sú primárne zodpovedné aj za dodržiavanie základných práv a slobôd, ktoré ústava alebo medzinárodná zmluva dotknutým fyzickým osobám zaručuje, preto je právomoc ústavného súdu subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (porov. I. ÚS 9/00, II. ÚS 592/2013, III. ÚS 375/2010, IV. ÚS 26/04). Za situácie, ak právny

poriadok pripúšťa iné možnosti nápravy uplatnením riadnych a mimoriadnych opravných prostriedkov podľa Civilného sporového poriadku, nemožno sa domáhať ochrany svojich práv v konaní pred ústavným súdom.

19. Súčasťou ustálenej judikatúry ústavného súdu je aj právny názor, podľa ktorého princíp subsidiarity právomoci ústavného súdu je ústavným príkazom pre každú osobu, a preto každý, kto namieta porušenie svojho základného práva, musí rešpektovať postupnosť tejto ochrany a pred tým, než podá ústavnú sťažnosť ústavnému súdu, požiadať o ochranu ten orgán verejnej moci, ktorého kompetencia predchádza právomoci ústavného súdu (IV. ÚS 128/04).

20. Predmetom ústavnej sťažnosti je tvrdenie sťažovateľiek o porušení označených práv napadnutým rozhodnutím krajského súdu, ktorému vyčítajú jeho arbitrárnosť. Z obsahu ústavnej sťažnosti je tiež zrejmé, že podľa názoru sťažovateľiek krajský súd sa pri rozhodovaní o nároku na náhradu trov konania adekvátne nevysporiadal s ich odvolacou argumentáciou.

21. Ústavný súd poukazuje na § 420 písm. f) CSP, ktorý upravuje prípustnosť dovolania (a v prípade naplnenia tohto dôvodu zároveň aj jeho dôvodnosť) v prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany sporu postupom všeobecného súdu nadobudla intenzitu porušenia práva na spravodlivý proces. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle tohto ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnému rámcu a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavne zaručených procesných práv spojených s uplatnením súdnej ochrany práva. Ide napríklad o právo na verejné prejednanie veci za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa k všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a na rozhodnutie o riadne uplatnenom nároku spojené so zákazom *denegatio iustitiae* (odmietnutia spravodlivosti). Ak rozhodnutie odvolacieho súdu v podstatných bodoch nespĺňa požiadavky vyplývajúce z čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny, resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, zodpovedá táto okolnosť dôvodu prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f) CSP (napr. IV. ÚS 314/2020).

22. Podľa § 420 písm. f) CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

23. Z obsahu napadnutého rozhodnutia krajského súdu je zrejmé, že sťažovateľky sa ochrany svojich práv mohli domôcť prostredníctvom inštitútu dovolania. V danom prípade prichádzala do úvahy prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP, keďže dovolanie podľa tohto ustanovenia je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej, alebo ktorým sa konanie končí [napr. uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) z 29. januára 2020 vo veci sp. zn. 5 Obdo 26/2019, implicitne aj uznesenie najvyššieho súdu z 26. septembra 2018 vo veci sp. zn. 5 Cdo 43/2018], ak je daný niektorý z dôvodov zmätočnosti definovaný v tomto ustanovení.

24. Ústavný súd v danej súvislosti konštatuje, že sťažovateľkami je predostretá argumentácia vo vzťahu k arbitrárnosti a nedostatočnému odôvodneniu napadnutého rozhodnutia krajského súdu týkajúceho sa nároku na náhradu trov konania, vo svojom obsahu porušujúceho ich práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a čl. 6 ods. 1 dohovoru. K otázke možnosti napadnúť dovolaním aj výrok o nároku na náhradu trov konania ústavný súd poukazuje na svoje uznesenie č. k. I. ÚS 275/2018 z 15. augusta 2018 (rozhodnutie č. 74/2018 publikované v Zbierke nálezov a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky 2018, s. 1270), v ktorom okrem iného vyslovil, že ide o rozhodnutie, ktorým odvolací súd končí rozhodovanie o tejto otázke, ktoré tak možno považovať za rozhodnutie preskúmateľné v dovolacom konaní z dôvodov zmätočnosti ako rozhodnutie, ktorým sa konanie končí. Z uvedeného vyplýva, že vo vzťahu k nároku na náhradu trov konania sťažovateľky disponovali účinným prostriedkom nápravy (dovolanie), ktorý nevyčerpali (m. m. I. ÚS 300/2020).

25. Uvedený právny názor ústavného súdu sa už pravidelne uplatňuje aj v jeho ďalšej rozhodovacej činnosti, keď ústavný súd konštatuje, že podľa § 357 písm. m) CSP jedným z uznesení, proti ktorým je prípustné odvolanie a ktoré sú tak v danej nimi riešenej otázke s konečnou platnosťou preskúmateľné v rámci odvolacieho konania, je aj uznesenie, ktorým súd prvej inštancie rozhodol o nároku na náhradu trov konania s konečnou platnosťou, takže rozhodnutie odvolacieho súdu o tomto odvolaní je v otázke nároku na náhradu trov konania rozhodnutím konečným (ktorým sa konanie v tejto otázke nároku končí, pozn.), a teda ho možno v zmysle už uvedeného považovať za rozhodnutie preskúmateľné v dovolacom konaní z dôvodov zmätočnosti ako rozhodnutie, ktorým sa konanie končí (pozri napr. I. ÚS 387/2019).

26. Uvedený právny názor ústavného súdu bol premietnutý tiež do rozhodnutia veľkého senátu najvyššieho súdu č. k. 1 VObo 2/2021 z 29. septembra 2021, ktorý prijal záver, že „*rozhodnutím, ktorým sa konanie pred odvolacím súdom o danej otázke končí pre účely posudzovania väd zmätočnosti v zmysle ust. § 420 CSP, je aj rozhodnutie, ktorým odvolací súd rozhodol s konečnou platnosťou o odvolaní proti výroku o náhrade trov konania*“.

27. Nadväzujúc na uznesenie č. k. I. ÚS 275/2018 z 15. augusta 2018 (rozhodnutie č. 74/2018 publikované v Zbierke nálezov a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky 2018, s. 1270), ústavný súd vo svojom rozhodnutí č. k. IV. ÚS 34/2021 z 26. januára 2021 konštatoval, že rozhodovanie o trovách konania nie je síce hlavným predmetom civilného sporového konania, je však jeho obligatórnou súčasťou, bez rozhodnutia o ktorej nie je možné konanie skončiť a zabezpečiť tak právnu istotu strán. Znenie § 420 písm. f) CSP je preto z hľadiska formulácie v návetí tohto ustanovenia o rozhodnutí, „ktorým sa konanie končí“, potrebné vo vzťahu k základnému právu na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. k rovnorodému aspektu práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru interpretovať v rovnakých intenciách ako vo vzťahu k čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. „prieťahovému“ aspektu čl. 6 ods. 1 dohovoru. Na účel uplatnenia zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP je teda potrebné rozhodnutie odvolacieho súdu, ktorým skončí rozhodovanie o nároku na náhradu trov konania, považovať za rozhodnutie, ktorým sa konanie končí (rozhodnutie č. 71/2021 publikované v Zbierke nálezov a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky 2021).

28. Zo zistení ústavného súdu pri príprave predbežného prekovania ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľky nepodali dovolanie proti napadnutému rozhodnutiu krajského súdu,

a teda nevyužili právny prostriedok, ktorý im zákon priznáva na ochranu ich základných práv a slobôd, čím nerešpektovali subsidiárne postavenie ústavného súdu. Nevyužitie zákonnej možnosti podať dovolanie totiž nemožno nahrádzať ústavnou sťažnosťou podanou ústavnému súdu, ktorý môže založiť svoju právomoc na konanie o nej až vtedy, keď fyzická osoba alebo právnická osoba nemala inú ústavnú a zákonnú možnosť účinnej ochrany svojich práv; túto možnosť však sťažovateľky v tomto prípade mali. Ústavný súd zároveň dodáva, že sťažovateľky v ústavnej sťažnosti netvrdili a už vôbec nepreukázali, že dovolanie nepodali z dôvodov hodných osobitného zreteľa, v okolnostiach ich prípadu teda neprichádzal do úvahy ani prípadný možný postup ústavného súdu v zmysle § 132 ods. 3 zákona o ústavnom súde.

29. Z uvedených dôvodov ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľiek odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. d) v spojení s § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako neprípustnú.

30. Vzhľadom na už uvedené ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto uznesenia, a z dôvodu odmietnutia ústavnej sťažnosti ako celku sa už ďalšími procesnými návrhmi sťažovateľiek uvedenými v ústavnej sťažnosti nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. augusta 2023

Miroslav Duriš
predseda senátu